

Kommunrevisionen
Järfälla kommun

Kommunstyrelsen
Socialnämnden
Kompetensnämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskningsrapport

På vårt uppdrag har KPMG granskat kommunens flyktingmottagande. Uppdraget ingår i revisionsplanen för 2015.

KPMG konstaterar att flera förvaltningar har ett omfattande arbete med flyktingar. Det finns en tydlighet i styrningen. En handlingsplan och ett bostadsförsörjningsprogram har fastställts. Kommunstyrelsen har en aktiv roll. Kommunen bedöms ha kontroll över den akuta situationen.

Det saknas dock en samlad bild av de statsbidrag som kan erhållas. Förvaltningarna har idag ansvar för sina respektive verksamheter och därmed återsökning av statsbidrag. Kompetenser byggs upp på respektive förvaltning. Arbetet bör kunna samordnas och effektiviseras.

Vi rekommenderar att kommunen inrättar en samordnande funktion rörande hanteringen av statsbidrag. Den kan möjliggöra samordningsvinster och en säkrare hantering med minskad risk att missa återsökning av statsbidrag.

Revisionen överlämnar bifogad rapport för yttrande senast 31 augusti 2016.

Järfälla den 14 april 2016

För Järfälla kommuns revisorer

Lars Markstedt

Lars Hillbom

Järfälla kommun

**Flyktingmottagande
Rapport**

KPMG AB
14 april 2016
Antal sidor: 14

Innehåll

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	2
2.1	Bakgrund	2
2.2	Syfte	2
2.3	Avgränsning	3
2.4	Revisionskriterier	3
2.5	Ansvarig nämnd/styrelse	3
2.6	Metod	3
2.7	Projektorganisation	3
3.	Nuläge	3
4.	Organisation och ansvar	4
4.1	Politiskt ansvar	5
4.2	Förvaltningars ansvar	5
4.2.1	Kommunövergripande	5
4.2.2	Kompetensförvaltningen	6
4.2.3	Socialförvaltningen	7
5.	Styrning	8
5.1	Politiska mål	8
5.2	Handlingsplan	9
5.3	Bostadsförsörjning	10
6.	Ekonomi	11
7.	Slutsatser	13

1. Sammanfattning

Vi har av Järfälla kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens flyktingmottagande. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2015.

Granskningen är av övergripande karaktär och syftet har varit att fånga den aktuella situationen.

Under det senaste halvåret har det skett en kraftig ökning av antalet nyanlända i Järfälla liksom i landets övriga kommuner. Mellan åren 2014 och 2015 har ökningen i Järfälla varit 36 %. Ökningen har varit störst när det gäller ensamkommande barn och ungdomar där ökningen har tredubblats under motsvarande period.

Kommunstyrelsen har det ledande samordnande ansvaret för flyktingmottagandet och de olika nämnderna ansvarar för respektive verksamheter.

I och med det ökande antalet nyanlända har det interna arbetet i kommunen aktualiserats. Även tidigare var påfrestningen stor på flera verksamheter inom kommunen men kommunen kunde uppfylla sina åtaganden tillfredställande utifrån de överenskommelser som fanns med statliga myndigheter. När mottagandet blev större måste kommunen ha en utökad beredskap. Mottagandet berör de flesta verksamheter men särskilt belastade är skolan, socialtjänsten, arbetsmarknadsinsatser samt överförmyndarverksamheten. Även boendefrågan är viktig.

I Järfälla har man valt att lägga ansvaret på flera nämnder vilket skulle kunna vara problematiskt då det samlade ansvaret kan bli otydligt. I Järfälla finns nu, som vi uppfattar det, en tydlighet i att det är flera nämnder som har ansvar för sina olika ansvarsområden samt att det är kommunledningsgruppen som har det samlade operativa ansvaret. Kommunledningsgruppen har haft ansvaret att ta fram en kommungemensam handlingsplan och denna plan ska sedermera utmynna i en integrationsplan som är en fördjupning av handlingsplanen och hur man ska arbeta med integration i Järfälla kommun. Detta ser vi som positivt.

Det vi bedömer kan utvecklas är hanteringen av statsbidragen. Det finns ingen samlad bild av statsbidragen, vilket vi anser ska finnas. Förvaltningarna har idag ansvar för sina respektive verksamheter och därmed återsökning av statsbidrag. Kompetenser byggs upp på respektive förvaltning och arbetet bör kunna samordnas och effektiviseras i vissa fall. Socialförvaltningen har ansvar för fördelning av schablonbidraget till i första hand kompetensförvaltningen.

Våra rekommendationer:

Se över hanteringen av statsbidragen och överväg en samordnande funktion inom kommunen med ansvar för detta. Detta kan innebära samordningsvinster, säkrare hantering med mindre risk att missa återsökning av statsbidrag.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Vi har av Järfälla kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens flyktingmottagande Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2015.

I Järfälla kommun har en del av befolkningen utländsk bakgrund och kommunen tar årligen emot flyktingar enligt överenskommelse med Migrationsverket och Länsstyrelsen. Ansvarsfördelningen mellan myndigheter och kommuner förändrades genom den s.k. etableringsreformen år 2010, då Arbetsförmedlingen övertog samordningsansvaret från kommunerna. Kommunerna har ett fortsatt stort ansvar för mottagning av nyanlända inte minst under senare tid med kraftiga flyktingströmmar till Sverige. Migrationsverket har ett stort behov av etableringsboenden och anläggningsboenden och i Järfälla liksom i andra kommuner söks efter tänkbara boendalternativ.

I Järfälla kommun har revisorerna gjort en granskning angående integration år 2013 och en uppföljning av denna granskning i årsskiftet 2015-2016. Den granskning som görs nu fokuserar till större del på nuvarande uppkommen situation.

Järfälla kommuns revisorer har i sin risk- och väsentlighetsbedömning bedömt att området är väsentligt att granska.

2.2 Syfte

Granskningen har syftat till att bedöma hur Järfälla kommun hanterar uppkommen situation med stora flyktingströmmar. Granskningen avser att ge en bild av styrning, genomförande och uppföljning inom området.

Granskningen har avsett att besvara följande revisionsfrågor:

- Hur arbetar kommunstyrelsen i den akuta situation som uppstått med de stora flyktingströmmarna just nu? Vilka politiska beslut har tagits?
- Hur många nyanlända kommer till Järfälla, vilka kategorier och hur många är ensamkommande barn/ungdomar?
- Hur ser planeringen av boende ut, både akutboenden, etableringsboenden och bostadsplanering i övrigt?
- Hur säkerställer ansvariga nämnder att kommunen får del av de statliga ersättningar kommunen har rätt till? Finns en tydlig ansvarsfördelning?
- Finns en samlad bild i kommunen över de ekonomiska konsekvenserna, både vad avser intäkter och kostnader?
- Hur påverkas den ekonomiska prognosen för 2015 och hur ser budget för 2016 ut?
- Finns fakta eller bedömning av hur många som kommer ut i arbete efter etableringsperiodens slut?

2.3 Avgränsning

Granskningen har fokuserat på nuvarande situation i och med den kraftiga ökningen av flyktingar i landet och kommunerna.

2.4 Revisionskriterier

Vi har i huvudsak utgått från:

- Politiska beslut.
- Aktuella förändringsprocesser.

2.5 Ansvarig nämnd/styrelse

Granskningen har omfattat kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder.

2.6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier och insamling av relevanta dokument och rutiner.
- Intervjuer med berörda tjänstemän i berörda nämnder och förvaltningar.

2.7 Projektorganisation

Ansvarig för projektet är Lena Forssell, certifierad kommunal yrkesrevisor. Bo Ädel har deltagit i granskningen genom sin roll som kundansvarig.

3. Nuläge

Under det senaste halvåret har det skett en kraftig ökning av antalet nyanlända i Järfälla liksom i landets övriga kommuner. Mellan åren 2014 och 2015 har ökningen i Järfälla varit 36 %. Ökningen har varit störst när det gäller ensamkommande barn och ungdomar där ökningen har tredubblats under motsvarande period.

Följande statistik finns framtagen inom kommunen:

	Arbetsförmedling	Förskingars familjer	EBO	Familj-äker- lösningar	Totalt
2014	69	18	410	3	500
2015	212	21	441	4	678
2016	360	300	700	30	1 390
2017	360	300	700	40	1 400
2018	360	300	700	50	1 410

Källa: Kommunens egen redovisning i Handlingsplan

Faktiska siffror redovisas för 2014 och 2015. För 2016-2018 redovisas en prognos enligt det scenario som tagits fram av kommunledningsgruppen. Se vidare under 4.2.

Kommunfullmäktige har tagit beslut 2016-03-14 om en ny överenskommelse med Länsstyrelsen angående mottagande av nyanlända på anvisning. Arbetsförmedlingen ska i samråd med länsstyrelserna och Migrationsverket fastställa en fördelning av mottagningsbehovet i varje län (länstal) d.v.s. antalet personer som efter beviljat uppehållstillstånd behöver hjälp med bosättning i en kommun. Många nyanlända ordnar sitt boende själva, s.k. EBO. Arbetsförmedlingen fattar beslut om hur många nyanlända som behöver tas emot på anvisning under 2016. För Stockholms län är läns-talet 6.689 individer för 2016.

För Järfällas del föreslås det bli 169 individer. Fördelningstalet för 2015 var 62 individer.

Detsamma gäller även mottagande av asylsökande ensamkommande flyktingbarn. Ny överenskommelse beslutades av kommunfullmäktige 2016-03-14. Överenskommelsen innebär att Järfälla under 2016 åtar sig att ta emot 187 asylsökande barn, att jämföra med 22 för år 2015.

Den 1 mars 2016 trädde en ny lag i kraft ¹”Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända”, bosättningslagen. Den nya lagen innebär att en kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Detta innebär med andra ord att en kommun inte kan säga nej till en anvisning och att fördelningstalen kan ändras.

Våra kommentarer:

Vi noterar att kommunen tagit höjd för ett ökat mottagande. Hur många som kommer är svårbedömt och det finns en stor osäkerhet hur Sverige som helhet kommer att ta emot flyktingar i en framtid.

4. Organisation och ansvar

Flyktingmottagande och integration är ett område som spänner över hela den kommunala verksamheten.

¹ Lag 2016:38

Det kommunala ansvaret handlar om de flyktingar som kommer till Järfälla och som är anvisade. Det handlar också om asylsökande som ordnar eget boende, s.k. EBOs och om familje-återföreningar. Asylsökande som finns på Migrationsverkets anläggningar är under Migrationsverkets ansvar.

Kommunen har alltid ansvar för ensamkommande barn och ungdomar, asylsökande såväl som barn/ungdomar med permanent uppehållstillstånd, PUT.

4.1 Politiskt ansvar

Kommunstyrelsen har det ledande samordnande ansvaret. Kommunstyrelsen är också krisledningsnämnd.

Nämnderna ansvar för olika delar:

Kompetensnämnden har ansvar för samordning av kommunens integrationspolitiska arbete. Nämnden har också ansvar för vuxenutbildning samt arbetsmarknadsåtgärder. Med integration menas i detta sammanhang ansvar för hela den process där flyktingar och andra invandrare etableras i det svenska samhället. Nämnden är ny fr.o.m. 2015.

Socialnämnden har ansvar för Individ- och familjeomsorg, äldreomsorg samt stöd till personer med funktionsnedsättning. Dessutom har nämnden ett ansvar för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar. Inom övriga av nämndens ansvarsområden finns nyanlända som omfattas av samma regelverk som alla boende i Järfälla.

Barn- och ungdomsnämnden har ansvar för det offentliga skolväsendet som utgörs av förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklasser, grundskola inklusive skolbarnsomsorg, särskola och fritidsklubbar.

Överförmyndaren är gemensam med Upplands-Bro kommun och har ansvar för att tillsätta gode män för asylsökande ensamkommande barn.

Övriga nämnder har utifrån sitt ansvarsområde även ett ansvar för nyanlända som t.ex. kultur och fritidsverksamhet.

4.2 Förvaltningars ansvar

Nedan redovisar vi iakttagelser från de förvaltningar som berörs av syftet i denna granskning. I och med att granskningar gjorts tidigare av integration i Järfälla kommun så är de nyligen granskade.

4.2.1 Kommunövergripande

I och med det ökande antalet nyanlända har det interna arbetet i kommunen aktualiserats. Även innan det ökade mottagandet var påfrestningen stor på flera verksamheter inom kommunen men kommunen kunde uppfylla sina åtaganden tillfredställande utifrån de överenskommelser som fanns med statliga myndigheter. När mottagandet blev större måste kommunen ha en beredskap att klara

mottagandet. Mottagandet berör de flesta verksamheter men särskilt belastade är skolan, socialtjänsten, arbetsmarknadsinsatser samt överförmyndarverksamheten. Även boendefrågan är viktig.

Kommunledningsgruppen bestående av förvaltningsdirektörer från samtliga förvaltningar och från kommunstyrelseförvaltningen samt Järfällahus har en ledande och viktig roll i flyktingmottagandet. Kommunledningsgruppen har regelbundet sammanträden och vid sammanträdet 2015-11-04 beslutades att en arbetsgrupp skulle ta fram tre olika scenarier när det gäller mottagande av nyanlända. De tre scenarierna utgick ifrån; samma mottagande som nu, ökat mottagande och mycket ökat mottagande. Scenarierna skulle handla om integration på längre sikt. Detta skulle senare bilda underlag när förvaltningarna tar fram handlingsplaner. Arbetsgruppen bestod av socialdirektör, kvalitetsdirektör samt utredare från kommunledningskontoret.

Kommunledningsgruppen har tydliggjort det kommunala åtagandet och gjort ett antal antaganden som grund för planeringen.

På kommunledningsgruppens terminskonferens 2015-11-18 redovisade respektive förvaltning samt Järfällahus en övergripande analys utifrån scenarierna, med både möjligheter och utmaningar, sett ur respektive förvaltnings perspektiv. Syftet med detta var att förbereda kommunen på de förändringar i flyktingmottagandet som pågår för att öka handlingsberedskapen ytterligare inför kommande år. Syftet var också att förbereda arbetet med en kommungemensam handlingsplan för åren 2016-2018.

Kommunledningsgruppen beslutade att gå vidare med scenariot ökat mottagande.

I avsnitt 5.2 nedan redovisas den handlingsplan som tagits fram och beslutats i kommunfullmäktige 2016-03-14.

4.2.2 Kompetensförvaltningen

Kompetensförvaltningen har ansvar för arbetsmarknadsinsatser, gymnasium, vuxenutbildning samt ansvarar för samordning av kommunens integrationspolitiska arbete.

Kompetensförvaltningen är relativt ny och syftet med den nya förvaltningen och nämnden är att ha ett samordnat ansvar för arbetsmarknads- och sysselsättningsfrågor. Detta bedömer man nu att man har och man arbetar i olika projekt i syfte att skapa sysselsättning för de som står längst från arbetsmarknaden inom alla olika grupper, även nyanlända. Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar i detta, främst socialförvaltningen.

Den satsning som är i fokus nu är satsningen på välfärdsjobb som gäller alla personer som är i försörjningsstöd. Många personer uppbär försörjningsstöd p.g.a. att man ej har arbete. Detta gäller även de personer som genomgått etableringsperioden och därmed ej längre erhåller etableringsstöd från staten. Den senare andelen personer är förhållandevis stor.

Alla som gått ut etableringen ska gå till kompetensförvaltningen för ett välfärdsjobb och inte gå till försörjningsstöd. Välfärdsjobsatsningen innebär att den enskilde anställs av kommunen, är i sysselsättning och kommunen står för den resterande kostnaden. Försörjningsstöd behöver då ej betalas ut vilket innebär lägre kostnader för socialförvaltningen. Projektet förutsätter nära samarbete med Arbetsförmedlingen då många sysselsättningar och jobb finansieras via dem. Satsningen

på välfärdsjobb påbörjades 2015. Ett resultat för första året kommer att presenteras inom kort. Målet är att ha 350 personer i dessa jobb och under 2015 har man haft 226 personer.

Även det lokala näringslivet har en viktig del i mottagandet av nyanlända och en del i detta arbete är Järfälla kommuns näringslivsbolag.

Antalet ensamkommande barn har som nämnts tidigare ökat kraftigt och detta har inneburit ökade krav på gymnasieskolan. Vid intervjuer framkommer att man klarar situationen och att den största utmaningen är att hitta kompetenta lärare.

I dagsläget gör också kompetensförvaltningen bedömningen att man klarar Sfi-åtagandet. En anledning till detta är att många inte fått PUT, vilket man måste ha för att få Sfi-utbildning. Bedömningen är att trycket kommer att öka under 2016-2017.

En stor del av förvaltningens arbete rör arbetet med nyanlända och för att samordna detta har nämnden erhållit en ny 0,5 tjänst.

Överenskommelse för lokal samverkan i etableringen av vissa nyanlända invandrare finns mellan Arbetsförmedlingen och Järfälla kommun². Överenskommelsen tydliggör ansvarsfrågan mellan kommunen och Arbetsförmedlingen. Ett syfte med överenskommelsen är att utveckla och gemensamt ta ansvar för insatser som ska främja och stödja nyanländas etablering på arbetsmarknaden och introduktion till arbetslivet.

Kompetensnämnden (förvaltningen) har kommunens ansvar att arbeta med insatser som ligger nära Arbetsförmedlingens ansvar.

4.2.3 Socialförvaltningen

Socialförvaltningen är den förvaltning som från början haft ansvaret i kommunen för flyktingmottagande, ett ansvar som förändrats i och med etableringsreformen 2010.

Socialförvaltningen har som tidigare nämnts ansvaret för ensamkommande barn och ungdomar samt andra insatser som tillhör socialnämndens område som ekonomiskt bistånd, äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade m m. Flyktingar finns inom alla områden och kommunen kan återsöka flera av kostnaderna från Migrationsverket. Se nedan under avsnitt 7.

Antalet ensamkommande barn har ökat kraftigt vilket ställer stora krav på förvaltningen, dels på socialsekreterare och familjehemssekreterare och dels på att hitta lokaler som kan användas som boenden. Situationen är ansträngd men man bedömer att man kommer att klara situationen.

Socialsekreterare och familjehemssekreterare arbetar för högtryck och ett flertal nyanställningar har gjorts. Ett antal nya boenden har skapats, både på HVB-hem, i jourhem och i familjehem. Flera placeringar görs på andra ställen i landet vilket innebär långa resor vid uppföljning m m.

En annan viktig del som ställer krav på socialförvaltningen är ekonomiskt bistånd. De personer som efter etableringsperioden, som är två år, inte kommer ut i arbete eller annan sysselsättning kan bli

² Son 2013/641

tvungna att söka försörjningsstöd. Dessa medel kan kommunen ej återsöka statsbidrag för varför det blir viktigt för kommunen att arbeta aktivt med olika former av sysselsättningsåtgärder. I och med satsningen på välfärdsjobb beräknas kostnaderna för försörjningsstöd att minska.

Vid intervjuer framkommer att socialförvaltningen hittills inte har särredovisat dessa kostnader men att man avser att börja med det i syfte att få en bättre bild av vilka kostnader det innebär.

Våra kommentarer:

I kommunens yttrande³ på den granskning som revisorerna gjorde 2013 angående integration framkom i övervägandena att kommunstyrelseförvaltningen ansåg att det är en viktig uppgift för kommunstyrelsen att följa arbetet i kommunen för att säkerställa att några viktiga uppgifter inte blir bortglömda. Detta mot bakgrund av att det facknämnderna har ett ansvar för olika delar och är experter på sina områden. Revisorerna hade i sin rapport varit kritiska till att detta kommunövergripande ansvar saknades.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen i och med att ett kommunövergripande handlingsprogram är framtaget för beslut tar det ansvaret. Vi bedömer också att kommunledningsgruppen, som har denna fråga högt på agendan, bidrar till en gemensam syn på flyktingmottagande i Järfälla kommun.

Vi bedömer att socialnämnden arbetar ändamålsenligt i syfte att finna olika boendelösningar för ensamkommande barn.

Vi bedömer att organisationen med ett samlat ansvar kring arbetsmarknad, integration, utbildning m m är mycket bra. Här samlas de frågor som kring individer med behov av sysselsättning eller utbildning. Att arbeta med dessa frågor på ett effektivt sätt blir avgörande för hur kommunen ska klara integrationen på lång sikt då det viktigaste handlar om att personer efter etableringsperioden ska bli självförsörjande. Den satsning som nu görs på välfärdsjobb bedömer vi som positiv och viktig att följa framledes.

5. Styrning

5.1 Politiska mål

Politiska mål redovisas i Budget 2016 i form av kommungemensamma inriktningsmål och effektmål. Några av kommunfullmäktiges inriktningsmål är att invånarantalet i Järfälla ska öka och att organisationen på alla nivåer ska ha en beredskap att möta expansionen. Ett annat mål är att alla kommunens verksamheter ska arbeta för inkludering och motverka alla former av diskriminering och segregation.

I mål och budget för 2016-2017⁴ finns uppdraget att kommunstyrelsen i samverkan med kompetensförvaltningen ska följa upp och utvärdera samtliga förvaltningars arbete med integrationsfrågor

³ Yttrande över granskning av arbetet med integration och mångfald i Järfälla kommun” 2013-10-22 Dnr Kst 2013/229

⁴ Dnr Kst 2015/296

samt rapportera detta till kommunstyrelsen. Detta arbete kommer även att utmynna i en plan för integration som ska komplettera den handlingsplan som tas fram först. Se vidare avsnitt 5.2.

De olika nämnderna har sedan tagit fram effektmål som bygger på de kommungemensamma inriktningsmålen. Vi har i denna granskning tagit del av samtliga nämnders effektmål och funnit att de följer de kommungemensamma effektmålen.

5.2 Handlingsplan

Kommunen har tagit fram en *Handlingsplan för mottagande av nyanlända 2016-2017*⁵. Handlingsplanen är framtagen i februari 2016 och Kommunfullmäktige beslutade om planen 2016-03-14.

Handlingsplanen bygger på det scenario som kommunledningsgruppen tagit fram om ökat mottagande d.v.s. inte kommer att minska jämfört med 2015. Eftersom Migrationsverkets och Länsstyrelsernas prognoser har varit för lågt tilltagna så vill man i handlingsplanen ta höjd för att verksamheterna ska ha en så bra beredskap som möjligt.

Handlingsplanen tar fram riktlinjer för hur Järfälla ska arbeta för att klara mottagandet av nyanlända både på kort och lång sikt. Handlingsplanen innehåller både konkreta åtgärder för att klara mottagandet men även mer övergripande åtgärder.

Handlingsplanen handlar om den kommunala organisationen, bostäder, förskola och skola, sysselsättning, kultur- och fritid, civilsamhället samt extern och intern information.

En bedömning som görs i handlingsplanen är att det måste skapas en samordnande funktion i Järfälla kommun som på ett strukturerat sätt arbetar med frågan om mottagande av nyanlända samt integration. Bedömningen är att en kommungemensam integrationsstrateg bör anställas med fastställt ansvar.

Kommundirektören leder arbetet i en särskild grupp som ansvarar för styrning och består av representanter för samtliga verksamheter inklusive bolagen.

I handlingsplanen berörs också civilsamhället med dess olika frivilligorganisationer. Dessa organisationer är viktiga för integrationen och handlingsplanen visar på att ett ökat engagemang är möjligt och önskvärt.

Handlingsplanen tydliggör vikten av information som en förutsättning för en fungerande demokrati. Det bedöms som viktigt att kommunen bidrar med en balanserad, korrekt och kontinuerlig information när det gäller mottagande av nyanlända.

Vid intervjuer framkommer att det finns ett mycket bra samarbete inom kommunen via kommunledningsgruppen i den situation som uppstått sista halvåret med ett kraftigt ökat mottagande. Handlingsplanen är enligt de intervjuade ett kvitto på detta.

⁵ Dnr Kst 2015/502

5.3 Bostadsförsörjning

Ett bostadsförsörjningsprogram för Järfälla kommun 2016-2019 med utblick mot 2030 har tagits fram. Förslaget är för närvarande ute på samrådsremiss innan beslut i kommunfullmäktige. Att få fram bostäder till nyanlända är en stor utmaning. Bostadsförsörjningsprogrammet ger ett antal instrument för att nå målen med bostadsförsörjningen. Vissa av dessa instrument kan användas för att snabbt få fram bostäder för nyanlända.

En viss procent av bostadsbeståndet i Järfällahus AB är efter överenskommelse med socialförvaltningen lägenheter som hyrs av socialförvaltningen med s.k. sociala kontrakt. Dessa innefattar även nyanlända som är anvisade och familjeåterföreningar. Diskussioner finns om att öka antalet sociala kontrakt.

En diskussion pågår också om andra alternativa lösningar för boenden.

Under hösten 2015 tog kommunstyrelsen ett beslut om att kommunens fastighet Majorskan i Barkarby skulle iordningställas till akutboende för asylsökande under Migrationsverkets ansvar. Dessutom har boendet upplåtits till Stockholms stad som boende för ensamkommande under en period. Idag, fram t.o.m. 31 mars är det ett asylboende med 80 platser som drivs av Migrationsverket. Majorskan kommer nu att användas permanent som boende för ensamkommande barn och ungdomar. Byggnaden kommer att byggas om för detta ändamål och kommer att tas i bruk under hösten 2016 och kommer att drivas av Järfälla kommun.

Det har varit stora problem att få fram boenden för ensamkommande barn. Nya regler har kommit som innebär lägre krav på standard bl.a. innebärande att barn/ungdomar kan dela rum m m. Diskussioner pågår också om att hyra villor, att bygga paviljonger med tillfälligt bygglov m m. Idag placeras många i familjehem eller HVB-hem utanför kommunen.

Våra kommentarer:

Vi bedömer att det handlingsplan som tagits fram och som förväntas beslutas vid tidpunkten för denna granskning genomförande är ändamålsenlig och viktig för kommunens fortsatta arbete. Vi bedömer att den håller en god kvalitet och berör de områden som är viktiga.

Vi bedömer vidare att ett beslut om att tillsätta en integrationsstrateg är välbetänkt. Det finns ett stort värde i att ha en ansvarig funktion som håller ihop dessa frågor då de spinner över hela den kommunala verksamheten.

Bostadsfrågan är viktig och vi bedömer att det finns en god planering i och med bostadsförsörjningsprogrammet.

I den tidigare granskningen som gjordes av revisorerna år 2013 bedömde att det ej fanns tydliga och politiska mål i kommunfullmäktige och ej heller i nämnderna. Vår bedömning nu är att det finns kommunövergripande generella inriktningsmål som omfattar även flyktingmottagandet. Nämnderna har inga specifika mål för just gruppen flyktingar, detta bedömer vi ej heller som nödvändigt då alla boende i Järfälla omfattas av alla mål som nämnderna sätter upp. Det som blir viktigt i den nu uppkomna situationen är att det finns en tydlighet i hanteringen av nuläget och det bedömer vi att det gör i och med att ett uppdrag finns på kommunledningsgruppen som tagit fram en handlingsplan.

6. Ekonomi

Statliga ersättningar ska täcka de kommunala kostnaderna för mottagande av nyanlända. Dels utgår statsbidrag i form av schablonbidrag, grundbidrag etc som kommunen erhåller utan ansökan, per automatik, och dels utgår statsbidrag där kommunen kan återsöka statsbidrag för de kostnader man har. Detta enligt ett komplicerat regelverk som kräver tydliga och väl utarbetade rutiner i kommunen. I Järfälla har de olika förvaltningarna ansvar för de statsbidrag som kan återsökas för respektive verksamhet. Det statsbidrag som erhålls schablonmässigt fördelas från socialförvaltningen.

Respektive nämnd ansvarar därmed för att statsbidrag återsöks enligt gällande föreskrifter och ansvarar för att tillförlitliga rutiner finns.

I syfte att beskriva vilka statsbidrag som finns och omfattningen så redovisas nedan de statsbidrag som kommunen kan erhålla (det kan ha skett vissa förändringar för 2016 som vi ej tagit del av):

Ersättningar utan ansökan

De statsbidrag som erhålls utan ansökan är:

- Grundersättning för mottagande av nyanlända till kommuner som har en överenskommelse. För 2016 är grundersättningen 221 500 kr.
- Grundersättning för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar till kommuner som har en överenskommelse. Ersättningen är på 500 000 kr per år.
- Ersättning för etableringsinsatser, schablonersättning, för nyanlända som ska täcka mottagande och praktisk hjälp vid bosättning och betalas ut under 2 år. För nyanlända som tagits emot t.o.m. 2015-12-31 är ersättningen 82 700 kr för barn och vuxna upp till 64 år och 51 800 kr för vuxna över 65 år. För nyanlända som tagits emot i en kommun fr.o.m. 2016-01-01 är ersättningen 125 000 kr för barn och vuxna upp till 64 år och 78 200 kr till personer som fyllt 65 år.

Ersättningen ska täcka kostnader för:

- Mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning.
 - Särskilda introduktionsinsatser inom skola, förskola, fritidshem och viss pedagogisk verksamhet.
 - Utbildning i svenska för invandrare, sfi.
 - Samhällsorientering.
 - Tolk.
 - Andra kommunala insatser för att underlätta etablering i samhället.
 - Vissa kostnader för ekonomiskt bistånd och administration.
-
- Initiala kostnader för ekonomiskt bistånd i det s.k. glappet, d.v.s. perioden innan den första etableringsersättningen är utbetald.
 - Ersättning för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar till de kommuner som tecknat överenskommelse om boendeplatser. För närvarande är denna ersättning 1 600 kr/dygn och plats. Avser både asylsökande och barn med uppehållstillstånd.
 - Ersättning för god man och särskilda kostnader som kan uppstå vid mottagandet av barn.

Ovanstående statsbidrag kommer till kommunen enligt en förutbestämd ordning. Social-förvaltningen är ansvarig för fördelning till övriga verksamheter i kommunen som ska ha del av medlen. Enligt en överenskommelse mellan socialförvaltningen och kompetensförvaltningen ska kompetensförvaltningen erhålla 36,25 %. Detta avser att täcka kostnaderna för vuxna mellan 20-64 år för SFI-utbildning. Att detta är socialförvaltningens ansvar kan förklaras med att det är denna förvaltning som från början haft ansvaret för kommunens flyktingmottagande.

Statsbidrag att ansöka om

Det finns en lång rad statsbidrag som kommunen kan ansöka om. Här följer de viktigaste och vanligaste som gäller just nu:

- Ersättning för asylsökande barn i skola och förskola. När barnet får uppehållstillstånd utgår ej ersättning längre.
- Belagda platser för ensamkommande barn. Gäller både asylsökande och barn med permanent uppehållstillstånd.
- Betydande extraordinära kostnader som en kommun kan ha, t.ex. ett stort antal asylsökande under en kort tid.
- Extraordinära utbildningskostnader. T.ex. skollokaler, skolskjuts, extra stöd mm.
- Ersättning för God man kostnader.
- Resa till anvisningskommun för ensamkommande barn.
- Resa till förläggning.
- Utredningskostnader för ensamkommande barn.
- Vård av barn. Beslut med stöd av socialtjänstlagen.
- Vård av ensamkommande barn. Beslut med stöd av socialtjänstlagen.
- Ekonomiskt bistånd samt stöd och hjälp i boendet för äldre, sjuka eller funktionshindrade personer.
- Ersättning för tomhyra, i de fall bostäder stått tomma i väntan på anvisade personer.
- Ersättning för varaktig vård med ett bedömt vårdbehov på minst tre år.
- Ersättning för vissa särskilda kostnader för särskilt utsatta grupper.
- Vissa ersättningar för bevispersoner och personer med tillstånd av medicinska skäl.

Alla ovanstående bidrag är möjliga att söka under förutsättning av att vissa villkor uppfylls.

Vi har i denna granskning ej gått in på djupet i rutiner mm gällande själva hanteringen av statsbidrag, vi vill med ovanstående förteckning visa vilka statsbidrag som finns samt påvisa vikten av goda rutiner och kontroll.

De vi intervjuat i denna granskning påtalar alla att man anser sig ha goda och säkra rutiner. Förvaltningarna har byggt upp en organisation för att kunna säkerställa att man söker de bidrag man kan.

Enligt kommunledningens bedömning har de statliga ersättningarna hittills täckt kommunens kostnader vilket man dock bedömer som osäkert i en framtid. Det kan också bli fråga om förändrade statsbidragsregler till kommunerna från staten. Omprioriteringar mellan verksamheter bedöms bli nödvändiga då resurserna är begränsade.

Det finns ingen övergripande samlad bedömning av kostnader avseende flyktingmottagandet. Kostnader för flyktingmottagande är svårt att bedöma för en kommun då det handlar om många olika kommunala verksamheter som är tillgängliga för alla medborgare.

Det finns heller ingen samlad bild av intäkterna totalt vad avser statsbidrag. Respektive nämnd har ansvar för sina egna verksamheter och här är det socialförvaltningen som har de stora pengarna i och med ansvaret för ensamkommande barn och ungdomar. Kommunledningen vet idag inte hur mycket statsbidrag totalt som erhålls från Migrationsverket.

Staten har delat ut extra medel till landets kommuner för att använda till asyl- och flyktingmottagandet⁶. För Järfällas del handlar detta om 45 mkr och merparten av medlen ska användas år 2016 i Järfälla. Handlingsplanen som är framtagen ska bidra till att fördela och prioritera vad medlen ska användas till. Det är i dagsläget ej beslutat vad de extra statsbidragen ska användas till.

Våra kommentarer:

Regelverket kring statliga ersättningar för flyktingmottagande är invecklat. Det förutsätter goda rutiner i kommunen. Eftersom detta är ett område som kan medföra stora ekonomiska förluster vid brist på rutiner, eller dåliga rutiner, så bedömer vi området som mycket viktigt ur risk- och väsentlighetssynpunkt.

Det finns idag inget samlat ansvar för statsbidragen inom flyktingmottagandet. Hur stort det totala statsbidraget är per år finns idag ingen uppgift om. Det handlar om mycket stora pengar och vår bedömning är att det är av stor vikt för kommunen att ta fram dessa uppgifter.

Det finns en fördelningsmall för det generella statsbidraget d.v.s. det statsbidrag som kommer utan ansökan. Socialförvaltningen ansvarar för detta. Vi rekommenderar kommunen att överväga om detta ansvar istället bör finnas centralt.

Det sker kontinuerligt regeländringar angående statsbidragen varför det är av vikt att kommunen upprätthåller en hög kompetens och aktualitet i frågorna. Vi rekommenderar kommunen att överväga en samlad kompetens centralt i kommunen med ansvar och kompetens och aktualitet i dessa frågor.

Vi bedömer också att det bör finnas samordningsvinster administrativt för kommunen om man överväger en något mer samlad kompetens.

7. Slutsatser

Efter genomförd granskning kan vi konstatera att det finns en tydlighet i styrning men att det finns vissa utvecklingsmöjligheter vad avser statsbidragen.

Organisation kan alltid diskuteras, det är olika förutsättningar i olika kommuner. I Järfälla har man valt att lägga ansvaret på flera nämnder. Detta i sig kan vara problematiskt då det samlade ansvaret skulle kunna bli otydligt. I Järfälla finns nu, som vi uppfattar det, en tydlighet i att det är

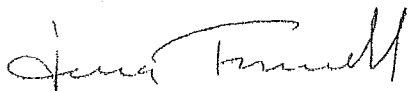
⁶ Prop 2015/16:47 Extra ändringsbudget

flera nämnder som har ansvar för sina olika ansvarsområden samt att det är kommunledningsgruppen som har det samlade operativa ansvaret. Kommunledningsgruppen har haft ansvaret att ta fram en kommungemensam handlingsplan och denna plan ska sedermera utmynna i en integrationsplan som är en fördjupning av handlingsplanen och hur man ska arbeta med integration i Järfälla kommun. Detta bedömer vi som positivt. Det finns också ett bostadsförsörjningsprogram, vilket vi också bedömer som positivt.

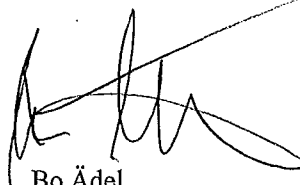
Förvaltningarna har ett omfattande arbete idag i flyktingfrågorna och främst är det socialförvaltningen och kompetensförvaltningen som berörs. Vår bedömning är att de har ett högt tempo och en klar målsättning att klara nuvarande situation med ett ökat mottagande. Vi bedömer deras arbete och kontroll över situationen som god. Även inom skolans värld och hos överförmyndaren är det många viktiga frågor men de berörs ej närmare i denna granskning.

Det vi bedömer kan utvecklas är hanteringen av statsbidragen. Det finns ingen samlad bild av statsbidragen, vilket vi anser ska finnas. Förvaltningarna har idag ansvar för sina respektive verksamheter och därmed återsökning av statsbidrag. Kompetenser byggs upp på respektive förvaltning och arbetet bör kunna samordnas och effektiviseras i vissa fall.

Datum som ovan
KPMG AB

Lena Forssell
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Bo Ädel
Kundansvarig Järfälla kommun